

Ерте балалық шақ жүйесін құру

- ▶ Зерттеудің жаңа нәтижелері ерте балалық шақ жүйесін құратын елдердің стратегияларын анықтайды.
- ▶ Зерттеушілер мектепке дейінгі білім беру мен бала күтімі дамыған алты елді зерттеді.
- ▶ Сабақтарға жүйелік элементтерді қарастыру кезінде контекстік өзгерістерді ескеру қажет.

Шарон Линн Қаған

ерте жастағы балалық шақ және отбасы саясатының Профессоры

Кейтлин М. Дермоди

ғылыми қызметкер

Балалар мен отбасыларға көмек көрсету ұлттық орталығы,
Педагогикалық колледж,
Колумбия университеті.
Нью-Йорк, АҚШ

Көптеген елдер ерте жастағы балаларға және отбасыларына арналған бағдарламаларды тез кеңейтеді, бірақ көбінесе бұл бағдарламалар жоғары сапалы, әділ бөлу тиімділігімен немесе тұрақтылығымен ерекшеленбейді.

Мектепке дейінгі білім беру мен күтімнің озық жүйелері (ЕСЕС) - Австралия, Англия, Финляндия, Гонконг, Сингапур және Оңтүстік Корея - өз елдері үшін контекстік тұрғыдан сәйкес жүйелерді жоспарлауға және енгізуге көмектесетін тәжірибені, стратегияларды және тетіктерді анықтау үшін АҚШ Ұлттық білім және экономика орталығы алты елдің салыстырмалы талдауын жүргізуде ғалымдарды қолдады.

Артықшылықтардың алғашқы зерттеулерінде жарияланған нәтижелер төрт негізгі сабақты анықтады.

1 Әр түрлі контексттер, әртүрлі жүйелер

Барлық зерттелген елдерде ЕСЕС жүйелері контексттің екі түрін көрсетеді және әсер етеді:

- әлеуметтік-мәдени (құндылықтар, нанымдар, мұра, діндер) және
- экономикалық-саяси (демография, әлеуметтік ойлау / қозғалыс, мемлекеттік басшылық, қаржыландыру).

Әлеуметтік-мәдени контекст қызметтердің жобалық және педагогикалық бағытын қалыптастыруға көмектеседі. Мысалы, балаларды бағалау, сену және оларға қамқорлық жасау міндеттемелері елдердің идеологиясына енген кезде - және кейде олардың конституцияларында көрініс тапқан кезде - қызметтер жалпыға бірдей болады және Үкіметтің есеп беруінің төмендігімен бірге жүреді. Конгоның саяси мәнмәтіні ЕСЕС жүйелері үшін қаржыландырудың қолжетімділігіне, сондай-ақ оларды іске асырудың траекториясы мен сипатына әсер етеді. Мысалы, әлеуметтік дағдарыстар кезінде, әйелдердің жұмыс күші қажет болған кезде, бала күтімі бойынша қаржыландыру күрт артуы мүмкін.

Зерттелген елдер контекстке байланысты айтарлықтай ерекшеленді. Мысалы, Финляндия ірі мемлекеттік сектор арқылы көптеген қызметтерді ұсынады, сондықтан ЕСЕС-ны мемлекеттік қорлар толығымен субсидиялайды, ал Азияның үш елдің айырмашылығы, фискалдық стратегия аясында жұмыс істейді, жеке қамсыздандыруға көбірек сенім артады

1 жобаның негізгі зерттеушілері-Ребекка Булл (Сингапур), Шарон Линн Қаған (АҚШ), Кристина Кумпулайнен (Финляндия), Муген Мун (Корея Республикасы), Нирмала РАО (Гонконг), Кэти Сильва (Англия) және Коллетт Тейлор (Австралия) ЭЫДҰ-ның математика бойынша студенттерді халықаралық бағалау бағдарламасының (PISA) тиімділік рейтингі және Economist Intelligence Unit starting well report (2012) есебі негізінде алты ел таңдалды.

2 көптеген қызметтер, көптеген стратегиялар

Зерттелетін елдерде жас балалар мен олардың отбасыларына көптеген қызметтер ұсынылады; оларға үйге бару бағдарламалары, отбасы жағдайлары бойынша ақылы демалыс саясаты, денсаулық сақтауға субсидиялар, ата-аналарды қолдау, бала күтімі, мектепке дейінгі білім беру, дайындық, мұғалімдерге көмек, қауіпті отбасыларға көмек және жылжымалы көмек кіреді.

Бұл елдерде қызмет көрсету үш негізгі сипаттамаға ие. Біріншіден, ол ерте басталады, көптеген елдер аналар мен отбасыларға перинаталды кезеңге дейін және перинаталды көмек көрсетеді. Екіншіден, көмек көрсету балалардың дамуының барлық кезеңінде жалғасады, бұл ретте жасына сәйкес бағдарламалар мен өтпелі кезеңде нәрестелерге, сәбилерге, мектеп жасына дейінгі балаларға және оларды мектепте оқытудың алғашқы жылдарында балаларға көп қолдау көрсетеді. Үшіншіден, бұл қызметтерді бірнеше министрліктер бақылайды және сұраныс пен ұсыныс стратегияларын қолдана отырып, әр түрлі қаржыландырылады.

Қызмет көрсетуде айтарлықтай айырмашылықтар бар. Кейбір елдер балалардың өмірінің алғашқы жылдарына, ал басқалары ресми мектепке барар алдындағы жылдарға көбірек көңіл бөледі. Бағдарламалар мен саясатты іске асыру мен бағалауды ұйымдастырудың әдістері мен қарқыны да әртүрлі.

отбасылық жағдайларға байланысты ақылы демалыс-бұл зерттелуші елдерде көрсетілетін қызметтердің бірі

Photo: Sukjai Photo/ Adobe Stock

3 Айқын, жалпы құрылыс блоктары

Маңызды контекст: ешбір ел басқа елдің жүйесін жаппай қабылдай алмайды. Алайда, жоғары сапалы жүйелерде жалпы құрылымдық және функционалды элементтер бар. Ерте ұйымдастырудың артықшылығы (Kagan, 2018; Kagan and Landsberg 2019) 15 жүйелік "құрылыс блоктарын" анықтады және оларды бес тірекке ұйымдастырды:

- бірегей контекстті және мүдделі тараптар мен жұртшылықтың қажеттіліктерін ескеретін берік саяси негіздер;
- кешенді қызметтер, жеткілікті қаржыландыру және үйлестірілген басқару тетіктері;
- білімді және қолдау көрсете алатын мұғалімдер мен отбасылар, қауымдастықты белсенді және тиімді көшбасшылық арқылы жеделдете алады
- балаға бағытталған оқу тәжірибесін дамытуға ықпал ететін ақпараттандырылған, дараланған және үздіксіз педагогика;
- саясат пен бағдарламаларды жетілдіру үшін деректерді тиімді жинау және пайдалану.

4 өзара әрекеттесу жоспары

Ең бастысы, табысты елдер өздерінің ЕСЕС қызметтері арасында құрылымдық және функционалды сәйкестікті құруға күш салуда стратегиялық болып табылады. Олар бір компонентпен немесе құрылыс блогымен жұмыс басқаларға әсер ететінін түсінеді, сондықтан олар жүйені жалпы күшейтетін синергияны жоспарлайды

Мысалы, зерттелген елдердің әрқайсысында оқу бағдарламаларының ұлттық шеңбері бар - міндетті саясат немесе қабылданған нұсқаулық құжат, онда балалар қалай және не үйренуі керектігі берілген. Бұл шеңберлер бағдарламалар арасындағы бағытты үйлестіреді және көбінесе әртүрлі құрылыс блоктарымен немесе тіректерімен байланысты саясат пен тәжірибені анықтайды (мысалы, кәсіби даму стандарттарын қалыптастыру, бағдарламаларды бақылау критерийлерін белгілеу және қаржылық ынталандыруды қамтамасыз ету). Тіректер мен негізгі құрылыс блоктары арасындағы синергияны жоспарлау арқылы елдер ЕСЕС - тің философиялық және практикалық интеграциясына қол жеткізеді, сонымен қатар олар жүйелік нәтижелерге - қызмет сапасына, әділеттілікке, тұрақтылыққа және тиімділікке-бір құрылыс блогына немесе тірекке жеке-жеке назар аударғаннан гөрі әлдеқайда қолайлы және тиімді.

Қорытындылай келе, осы төрт оқулықпен бөлісіп, негізгі тіректер мен құрылыс блоктарына жүгіну арқылы елдер өз қоғамдары қажетті және олардың балаларына лайықты тиімді ЕСЕС жүйелерін құру туралы пайдалы және стратегиялық ақпарат ала алатындығын атап өткен жөн.

Осы мақаланы интернеттен мына жерден табыңыз earlychildhoodmatters.online/2020-26

ҰСЫНЫМДАР

Economist Intelli Unit (2012). Starting Well: Benchmarking early education across the world. Available at: http://www.lienfoundation.org/sites/default/files/swreport_2pdf (accessed April 2020)

Kagan, S.L. (ed.). (2018), The Early Advantage 1 - Early Childhood Systems that Lead by Example: A comparative focus on international early childhood education. New York: Teachers College Press

Kagan, S.L. and Landsberg, E. (eds). (2019) The Early Advantage 2 - Building Systems that Work for Young Children: International insights from innovative early childhood systems. New York: Teachers College Press,

Жаһандық тәжірибе

124

Бұл мақалалар Халықаралық Step by Step Ассоциясының және Бернард Ван Лер қоғамдық қорының қолдауымен шығарылған, сонымен қатар таратылуға рұқсат берілген

